

**Sprawozdanie z XXIII Przeglądu
Zespołów Kolędniczych i Śpiewaczych
„Kolęda '2017” - Konkurs Tradycji
w Bogatyni
4 lutego 2017 roku.**

„KOLEDA” to konkurs tradycji i zwyczajów okresu zimowego, które zachowały się wśród potomków powojennych osiedleńców na Dolnym Śląsku. Mieszkańcy wsi w południowo-zachodniej części Dolnego Śląska zachowali do dziś wiele z tradycji, które wywodzą się z przedwojennych miejsc pochodzenia ich rodziców i dziadków. Bogatyńska „Kolęda” jest jedną z nielicznych inicjatyw pokazujących ich różnorodność.

Konkurs stanowi zwyczajowe zakończenie okresu kolędowania i przedstawia stan zachowania tradycji w wioskach, z których przyjeżdżają uczestnicy. Jest to jedna z nielicznych okazji, by zapoznać się z różnorodnością tradycji obecnych w dolnośląskich wioskach.

Tegoroczny, XXIII Przegląd odbył się **4 lutego br.** w Bogatyńskim Ośrodku Kultury, trwał od godz. 9⁰⁰ do 23⁰⁰, a jego program realizowany był w następującym porządku:

część I - godz. 9⁰⁰ - 12.00

Seminaria tematyczne

Spotkaniu towarzyszyły warsztaty folklorystyczne przeprowadzone w formie seminariów. Uczestniczyli w nich nauczyciele i animatorzy kultury projektujący działania kulturalne związane z ochroną niematerialnego dziedzictwa kulturowego, a także współpracujący z dziećmi, młodzieżą oraz dorosłymi w zakresie popularyzowania tradycji regionalnych: inscenizacji widowisk, prezentacji dorocznych zwyczajów i obrzędów.

Wykłady połączone z dyskusją miały na celu przedstawienie znaczenia i symboliki tradycji okresu świąt Bożego Narodzenia i Zapustów (czyli polskiego karnawału). Stanowiły zarazem swoistego rodzaju popularyzację wiedzy na temat obrzędowości dorocznej i rodzinnej, wskazując na ważność kontynuowania rodzinnych tradycji i inspirując do tworzenia specjalnych projektów związanych z jej ochroną. Ponadto stały się również płaszczyzną wymiany doświadczeń.

Oprócz panoramy tradycji okresu świąt zimowych przedstawiona została specyfika kulturowa regionu i potencjalne możliwości wykorzystywania jej zasobów w pracy placówek edukacyjnych i samorządowych instytucji kultury – metody pracy, źródła repertuarowe i formy prezentacji.

Seminaria poprowadzili antropolodzy kultury:

Ignacy Dumin - antropolog kultury, konsultant grup folklorystycznych, wieloletni juror konkursów tradycji, dokumentator tradycji Dolnego Śląska.

Zbigniew Stańczyk - etnolog, socjolog związany z Uniwersytetem Stanforda w Kalifornii, vicepresident Polish Arts and Culture Foundation w San Francisco.

Henryk Dumin - antropolog kultury, publicysta, laureat nagrody im. Oskara Kolberga, badacz tradycji w warunkach o przerwanej ciągłości osadniczej na Dolnym Śląsku.

PROGRAM SEMINARIÓW

godz. 9.00 - **Ignacy Dumin**

"Magia w zimowym świętowaniu"

scenariusz:

Okresowi zimowego przesilenia w kulturze tradycyjnej towarzyszą od czasów przedchrześcijańskich zabiegi o charakterze magicznym, które mają zapewniać dobry urodzaj i życzliwość otoczenia - duchowego i naturalnego. Mnogość stosowanych wtedy wróżb ma odsłonić tajemnice przyszłości. Prelekcja o źródłach tej wiary i jej psychologicznych uwarunkowaniach w kulturze polskich regionów, z których pochodzą rodziny współczesnych mieszkańców Dolnego Śląska.

godz. 10.00 - **Zbigniew Stańczyk**

"Symbole Świąt Bożego Narodzenia w kulturach świata"

scenariusz:

Pomimo ścisłego związku z religią chrześcijańską symbole Bożego Narodzenia przechodzą metamorfozę w zetknięciu z innymi kręgami kulturowymi. Zachowując zewnętrzną formę nabierają innych znaczeń, czasem zbliżając się do istoty uniwersalnego przekazu. Choinki i Mikołaje, symbol gwiazdy jako rodzącego się światła często posiadają o wiele starsze korzenie, aniżeli chrześcijaństwo, a ich formy ulegały na przestrzeni stuleci przeobrażeniom do form, które znamy dziś.

godz. 11.00 - **Henryk Dumin**

"Mięsopest przed końcem czasu"

scenariusz:

Czas zapustów, zwany też mięsopestem to karnawał kończący każdy kolejny rok. W kulturze tradycyjnej świat musiał w stanie prowokowanego chaosu wyczerpać się do końca, aby mógł zaistnieć czas nowy. Miał on w dawnych kulturach zwykle formę cyrkularną - kolistą i zawsze wracał do punktu wyjścia. Rytuały karnawałowe pomagały oczyścić ludzką przestrzeń z niepożądanego energii w sytuacji nadejścia nowego. Pozornie niefrasobliwe zabawy, czynienie hałasów i przywdziewanie masek w barwnych korowodach przebierańców miało bardzo racjonalne cele.

godz. 12.00 - 12.30 - dyskusja i konsultacje

część II - godz. 12.30 - 23.00

Konkursowe prezentacje autentycznych tradycji w wykonaniu wiejskich zespołów śpiewaczych i obrzędowych z terenu Dolnego Śląska i Górnych Łużyc

godz. 12.30 - oficjalne rozpoczęcie Przeglądu

godz. 12.40 - prezentacje konkursowe

- tradycyjnie ozdobiona choinka
- tradycje stołu wigilijnego i świątecznego
- oracje, pieśni, obrzędy i widowiska

godz. 19.00 - w charakterze gościa specjalnego zaprezentował się wiejski zespół, którego praca stanowi wzór zachowania tradycji i wysokiej wartości artystycznej potwierdzonej werdyktem festiwalu kazimierskiego bądź innych o podobnym prestiżu. Podczas tegorocznej edycji Przeglądu zaprezentował się **ZESPÓŁ PIEŚNI I TAŃCA „ŁASTIWOCZKA” z PRZEMKOWA**, który powstał z fascynacji folklorem, tradycją lemkową i miłością do Łemkowiny

godz. 22.40 - uroczyste wręczenie nagród i zakończenie Przeglądu

Wszystkie prezentacje konkursowe były niezwykle. Bogactwo smaków, kolorów, zapachów, doznań muzycznych i teatralnych. Całe mnóstwo walorów artystycznych, które również znalazły swoje odzwierciedlenie w ocenie jury. Jednakże szczególną i kluczową uwagę Jury przywiązało do wierności przekazu, wzajemnego przenikania się kultur i jego dopuszczalnych granic. Oceniało:

- autentyczność prezentacji i ich zgodność z tradycją,
- walory widowiskowe i sugestywność kreacji aktorskich oraz kostiumów,
- zestaw dań, ich formę i smak,
- formę dekoracji choinek.

Jury w składzie:

1. **Henryk Dumin** - etnolog, przewodniczący
2. **Zbigniew Stańczyk** - etnolog, członek
3. **Ignacy Dumin** - etnolog, sekretarz

po zapoznaniu się z prezentacjami 15 zespołów z terenu Dolnego Śląska, Czech i Górnych Łużyc w Niemczech, biorąc pod uwagę kryteria regulaminowe, postanowiło przyznać następujące nagrody i wyróżnienia w wyszczególnionych poniżej kategoriach konkursowych:

STOŁY WIGILIJNE I ZAPUSTNE

Prezentacje dotyczą tradycyjnych potraw spożywanych od dnia Wigilii przez czas Zapustów, aż do dnia Matki Boskiej Gromnicznej (2.II). Charakter sporządzonych potraw powinny odwoływać się do form i receptur charakterystycznych dla regionów pochodzenia wykonawców i ich rodzin - maksymalnie 12 potraw konkursowych. Należy tutaj nawiązywać do najdawniejszych, pamiętanych tradycji, unikać zaś stosowania np. naczyń z tworzyw sztucznych, czy obcych rodzimej tradycji składników potraw.

- Zespołowe nagrody finansowe:

NAGRODY w wysokości po **150,00 zł** przyznano:

1. Zespołowi „**DZIAŁOSZYNIANIE**” z Działoszyna
2. Zespołowi „**ROZMARYN**” z Markocic
3. Zespołowi „**SŁOWIAŃSKIE NUTY**” ze Kopaczów-Sieniawka
4. Zespołowi Związku Emerytów „**RADOSTOWIANIE**” z Radostowa
5. Zespołowi „**CZERNIANIE**” z Czernej
6. Zespołowi „**GOŚCISZOWIANIE**” z Gościszowa
7. Zespołowi „**JARZĘBINA**” z Zawidowa
8. Zespołowi „**JARZĘBINA**” z Skorzenic
9. Góralskiemu Teatrowi Pieśni „**DUNAWIEC**” ze Zbylutowa
10. Zespołowi „**RZAŚINIANKI**” z Rzaśin

- Zespołowe nagrody rzeczowe otrzymały gościnnie prezentujące się zespoły z Czech i Niemiec za krzewienie własnej kultury i tradycji:

1. **Regionální Organizace Zdravotně Postižených** Liberec Sever
2. **Frauen-und Familienzentrum Zittau** - dfb - Regionalverband Sachsen Ost e.V.
3. **Landfrauenkreisverein Görlitz e.V.** - Hirschfelde
4. **Frauen auf dem Weg Nach Europa e.V. Görlitz**
5. **Hartauer Kreative e.V.**

- Indywidualne nagrody rzeczowe przyznane zostały także wyszczególnionym poniżej autorkom potraw wigilijnych i zapustnych o wyjątkowych smakach i tradycjach, sporządzonych według zapamiętanych w gronach rodzinnych przepisów przekazywanych przez pokolenia:

JARZĘBINA z Zawidowa:

- 1.1. Bożenie Balickiej za **wigilijną kapustę z grochem**
- 2.2. Barbarze Szczucińskiej za **zawijaniec makowy**

JARZĘBINA ze Skorzenic:

3.1. Teresie Płotnickiej za **poleską macza nicę z blinami**

ROZMARYN z Markocic:

4.1. Marii Koziół za **lasowiacką zupę grzybową z fasolą**

RADOSTOWIANIE z Radostowa:

5.1. Henryce Kliszcz za **miodownik orzechowy**

CZERNIANIE z Czernej:

6.1. Annie Płoczek za **święteczny susz**

DZIAŁOSZYNIANIE z Działoszyna:

7.1. Irenie Włos za **gołąbki z kaszą i serem polewane sosem grzybowym**

GOŚCISZOWIANIE z Gościszowa:

8.1. Aleksandrze Łaniosze za **potrawę z osmażanych ryb – „kuciabę”**

SŁOWIAŃSKIE NUTY Kopaczów-Sieniawka:

9.1. Ewie Knap za **pierogi z kapustą i grzybami**

Góralski Teatr Pieśni DUNAWIEC ze Zbylutowa:

10.1. Jadwidze Puszkarz za **suszone opieńki smażone z czosnkiem**

RZAŚINIANKI z Rzaśin:

11.1. Joannie Suchodolskiej za **potrawę z karpia duszonego z warzywami sporządzoną według dawnego przekazu rodzinnego**

PREZENTACJE SCENICZNE

Zespoły prezentują tradycyjne widowiska herodowe czyli „Herody” - chodzenie z szopką, gwiazdą, ze zwierzętami żywymi (np. z kozą) lub ich wyobrażeniami (np. z turoniem), wykonują repertuar pieśni kolędowych i pastorałek, a także wygłaszają oracje życzeniowe.

- Zespołowe nagrody finansowe:

NAGRODĘ GŁÓWNA w wysokości 300,00 zł za przygotowanie widowiska „HERODY” w formie zgodnej z przekazem pokoleń oraz wykonania kolęd ludowych na wysokim poziomie wokalnym otrzymał:

1.1. Zespół „**HERODÓW**” z Gościszowa

Na szczególne wyrazy uznania zasługuje tu praca Pani **Małgorzaty Potockiej** od lat skutecznie motywującej kolejne grupy młodzieży w dziele przejmowania tradycji od starszych pokoleń mieszkańców wsi;

NAGRODY w wysokości po 150,00 zł przyznano :

2.1. Zespołowi „**DZIAŁOSZYNIANIE**” z Działoszyna

3.2. Zespołowi „**ROZMARYN**” z Markocic

4.3. Zespołowi „**SŁOWIAŃSKIE NUTY**” ze Kopaczów-Sieniawka

5.4. Zespołowi Związku Emerytów „**RADOSTOWIANIE**” z Radostowa

6.5. Zespołowi „**CZERNIANIE**” z Czernej

7.6. Zespołowi „**JARZĘBINA**” z Zawidowa

8.7. Zespołowi „**JARZĘBINA**” z Skorzenic

9.8. Góralskiemu Teatrowi Pieśni „**DUNAWIEC**” ze Zbylutowa

10.9. Zespołowi „**RZAŚINIANKI**” z Rzaśin

Oprócz stałych uczestników pojawili się również nowi wykonawcy w zespołach, w tym wielu przedstawicieli młodego pokolenia. Rodzi to nadzieje na kontynuację dzieła ochrony tradycji w tych społecznościach.

Ponadto Jury rekomenduje do udziału w tegorocznym 51. Ogólnopolskim Festiwalu Kapel i Śpiewaków Ludowych w Kazimierzu Dolnym nad Wisłą w ramach reprezentacji województwa dolnośląskiego:

1. młodych **Śpiewaków z grupy „HERODY” z Gościszowa** do konkursu **zespołów śpiewaczych**
 2. śpiewaczkę **Feliksę Cierlik z uczniem Marianem Pukackim z Rzęsin** do konkursu **Mistrz-Uczeń**
- Posiadany przez nich wysoki poziom wokalny i wartościowy repertuar sprawi, iż będą godnie reprezentować region dolnośląski podczas tego prestiżowego festiwalu tradycji.

Każdemu zespołowi uczestniczącemu w XXIII edycji Konkursu Tradycji wręczono dyplom z życzeniami wszelkiej pomyślności i podziękowaniami za wspólne, bez mała rodzinne spotkanie, niezwykle prezentacje konkursowe, a przede wszystkim współpracę i pomoc w zachowywaniu i utrwalaniu tożsamości kulturowej Dolnego Śląska. Dzieci i młodzież otrzymała słodkie upominki.

Szczególne podziękowania skierowane zostały również do Stowarzyszenia „Silne Kobiety Bogatyni” za umożliwienie rozpisania projektu o wsparcie finansowe realizacji zadania publicznego pod tytułem „Przegląd Zespołów Kolędniczych i Śpiewaczych „KOLEĘDA '2017” - Konkurs Tradycji, dzięki któremu razem mogliśmy otoczyć należytą troską ludowe tradycje w regionie pielęgnując to, co najcenniejsze.

Ponadto gorące podziękowania za przyjęcie zaproszenia oraz wspólną prezentację, która uświetniła konkursowe zmagania uczestników, otrzymał Zespół Pieśni i Tańca „ŁASTIWOCZKA” z Przemkowa. Ten dziecięco-młodzieżowy zespół łemkowski połączył w sobie stare bogactwo łemkowskiej tradycji z młodzieńczą pasją i niespotykaną energią. Artyści sięgając do źródeł łemkowskiego folkloru zaprezentowali bogaty repertuar przedstawiający tańce i pieśni łemkowskie, w oparciu o oryginalne teksty i melodie przekazywane przez starsze pokolenia. Zespół to również kapela, która wzmocniła przekaz artystyczny koncertu.

„ŁASTIWOCZKA” zaprezentowała się w oryginalnych łemkowskich gorsetach, wyszywanych bluzkach i zapaskach. Pozostałe elementy stroju uszyte zostały według starych wzorów i projektów naśladowujących tradycje łemkowskie.

Przegląd jako „Konkurs Tradycji” pomaga utrwalać tradycje pochodzące z różnych regionów dawnej Polski, które przeniesione zostały przez osiedleńców na Dolny Śląsk po 1945 roku. Inicjatywa bogatynska konsekwentnie realizowana w ciągu minionego czasu jawi się jako tzw. „dobra praktyka” w ramach zaleceń **Konwencji UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego**.

Konkurs w wydatny sposób przyczynia się do wzmocnienia przekazu tradycji. W ciągu wieloletniej realizacji nie uległa utracie jego formuła zachowująca nadal swą aktualność. Liczny udział dzieci i młodzieży, towarzyszącej pokoleniom dorosłych jest po części dorobkiem poprzednich dwóch dekad organizacji tej cennej inicjatywy, którą pozostaje na mapie regionu bogatynska „KOLEĘDA”. Stwarzanie corocznej okazji do komunikowania na płaszczyźnie publicznej o stanie zachowania tradycji wśród mieszkańców wsi powoduje zaistnienie szlachetnej rywalizacji i mobilizacji w dziele utrwalania własnego dziedzictwa.

Walorem spotkania pozostaje zachowanie zasięgu międzynarodowego poprzez zaangażowanie do udziału szeregu grup z przygranicznych obszarów Niemiec i Czech. Mimo odmiennej specyfiki kulturowej, corocznie przygotowują one prezentacje zgodne z założeniami regulaminowymi. Stanowi to ważną propozycję komunikującą o stanie zachowania tradycji w sąsiedzkich, przygranicznych rejonach.

Jury wskazało również potrzebę kontynuacji konkursu, który wzmocnia poczucie tożsamości kulturowej mieszkańców Dolnego Śląska, integruje społeczności lokalne wokół wartości kultury tradycyjnej, a także zacieśnia więzy w ramach dobrosąsiedzkiej współpracy transgranicznej.

Organizatorom Konkursu Tradycji podziękowano za jego sprawne, rzetelne przygotowanie i przeprowadzenie, a Samorządowi Województwa Dolnośląskiego oraz Miasta i Gminy Bogatynia za udzielone wsparcie.

Zachwyty wzbudziła niezwykle efektowna, trafnie nawiązująca do ludowej stylistyki dekoracja sceny. Wyrafinowana prostota zastosowanych form i subtelna kolorystyka dopełniały wartości prezentowanych programów.

Wszystkie te działania stanowią niezwykle ważny aspekt budujący świadomość istnienia wyższych wartości kulturowych.

Dziedzictwo kultury tradycyjnej stanowi priorytetową wartość, która wzmacnia porządek społeczny i utrwała proces integracji międzypokoleniowej. Jako takie zasługuje na uważność i należy szacunek, aby nie utracić najcenniejszych postaw obecnych wśród nas. Jest to nadzwyczaj poważne zobowiązanie Organizatorów i Władz Samorządowych związane z respektowaniem zaleceń Konwencji UNESCO w sprawie Ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego ratyfikowanej przez Rząd RP w dniu 16 sierpnia 2011 roku.

Organizator:

Bogatyński Ośrodek Kultury w Bogatyni

Współorganizatorzy realizacji zadania publicznego:

Stowarzyszenie „Silne Kobiety Bogatyni”

Urząd Miasta i Gminy w Bogatyni

Ośrodek Sportu i Rekreacji w Bogatyni

XXIII Przegląd Zespołów Kolędniczych i Śpiewaczych
„KOLEDA 2017” - Konkurs Tradycji
**był współfinansowany ze środków otrzymanych
z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego**

Informacje te znalazły się we wszystkich materiałach, informacjach dla mediów, ogłoszeniach oraz wystąpieniach publicznych dotyczących realizowanego zadania publicznego.

Sprawozdanie sporządziła:

Monika Gąsiorowska
specjalista ds. organizacyjno-administracyjnych
tel. 075 773 25 22, 506 060 556
e-mail: bokbogatynia@o2.pl